

Univerzita Karlova v Praze

Právnická fakulta

Katedra ústavního práva

Oponentský posudek na diplomovou práci

Tendence k federalizaci v Itálii

Diplomant: Simona Rezková

Vedoucí diplomové práce: JUDr.Věra Jirásková, CSc.

Praha 2017

Počet stran včetně příloh:76

Téma diplomové práce, jak její název vystihuje, je samo o sobě velkým historickým a koncepčním otazníkem. Otazníkem nad teoretickým pojetím federace a jejími minimálními ústavními znaky, nad specifickými charakteristikami států, které jsou nespornými modely federací a nad procesem ústavních proměn italského politického řádu. Diplomantka, jak uvádí, se problematikou italského ústavního systému zabývá dlouhodobě, což je patrné z jejího zaujetí pro takový popis ústavních změn, který neopomíjí jejich politický, sociální a kulturní kontext. Předpokladem pro takové zpracování je i čerpání z italských odborných zdrojů (díla konstitucionalistů, odkazy na judikaturu Ústavního soudu). Základním pramenem pro práci je, jak se zdá práce autorů A.Barbera a C.Fusaro, Corso di diritto costituzionale (2016) a zdroje z dostupných veřejných internetových stránek ústavních institucí. Citační aparát je velmi široký.

Diplomantka se v podstatné části práce věnuje proměnám ústavního vymezení regionalismu jednotného státu, jimž je Italská republika zatím definována. Všimá si však velmi podrobně toho, jak novelizací Ústavy z přelomu tisíciletí je v Itálii postupnou ústavní a zákonnou úpravou "nakročeno" k federalizaci, která, přes jistá váhání a úkroky všemi směry a vzad, má setrvalou tendenci postupovat vpřed. Diplomantka si při rozboru italských proměn všimá i současného vývoje v jiných zemích Evropské unie, když srovnává, jakým směrem se ubírá postavení regionů ve Velké Británii, ve Španělsku a jakým procesem decentralizace prochází belgická federace. Ve všech případech srovnávání je nezbytná jistá kritériální konciznost a diplomantka se především soustředila na komparaci vytčením ilustrativních kauz. Vzhledem k zaměření práce je to jistě dostatečné.

Diplomantka na mnoha místech, a i v závěru práce neskrývá jistou podporu směřování k širší regionalizaci v Itálii. Její argumentaci touto optikou prozařuje jistá kritika vůči nesladěnosti ústavních ustanovení, nejednoznačnosti judikatury Ústavního soudu, kampaňovitosti reformy danou tím, že návrhy ústavních změn podléhají hlasování v referendu. Domnívám se, že je vhodné vzít v úvahu i skutečnost, že ústavní regionalizace byla možná odezvou na tehdy (v 90.letech) sílící snahy Ligy severu a jiných politických hnutí o takovou federalizaci Itálie, která by ekonomicky prosperující sever Itálie "osvobodila" od industriálně zaostávajícího jihu země. Regionalizace částečně zavedla fiskální federalismus (jak o něm psal Cerulli Irelli, který mimochodem navštívil ČR a jako účastník mezinárodní konference pořádané Vysokou školou ekonomickou, Evropskou komisí a Italským institutem v Praze v

roce 2003, o fiskálním italském federalismu přednášel publikovaný příspěvek). Je tedy otázkou, do jaké míry se tehdejší fiskální federalismus blížil představám o “novém” federalismu (new federalism), jak se k němu hlásili někteří američtí konstitucionalisté. Itálie nastoupila tím směrem, který odsunul homogenizaci a uniformitu ve prospěch diferenciací (diferenciace administrativně teritoriální, diferenciací věcných působností, diferenciací prostředků k jejich výkonu).

Neleze ani zapomenout, že italská ústava s touto diferenciací umožňuje i zákonné, a tedy podústavní zakotvení nikoli nevýznamných jednotek, totiž metropolitních měst a oblastí, které jsou územními samosprávnými celky. Zákonem z roku 2014 byla tak definována města Turín, Milán, Benátky, Janov, Boloňa, Florencie, Řím, Bari, Neapol a také Reggio Calabria. Zůstává tedy otázkou, nakolik uvedená reforma územní samosprávy (která se liší od územní samosprávy obcí a regionů a provincií) potvrdí směřování k federalismu ústavnímu.

Diplomovou práci považuji za velmi zdařilou a doporučuji ji k obhajobě.

Jana Reschová

Katedra ústavního práva